

Закінчення табл.

Коефіцієнт	Формула розрахунку	Примітки
Рентабельності грошових потоків (може вираховуватися за чистим прибутком, прибутком від продажу, прибутком до оподаткування та ін.)	$P_{ГП}^П = \frac{\Pi_{П}}{ВГП_{П}}$ $P_{ГП}^І = \frac{\Pi_{І}}{ВГП_{І}}$ $P_{ГП}^Ф = \frac{\Pi_{Ф}}{ВГП_{Ф}}$	$P_{ГП}^П, P_{ГП}^І, P_{ГП}^Ф$ – коефіцієнти рентабельності грошових потоків, відповідно за поточною, інвестиційною і фінансовою діяльністю; $\Pi_{П}, \Pi_{І}, \Pi_{Ф}$ – прибуток, відповідно від поточної, інвестиційної і фінансової діяльності; $ВГП_{П}, ВГП_{І}, ВГП_{Ф}$ – вхідні грошові потоки, відповідно за поточною, інвестиційною і фінансовою діяльністю.

Моделювання коефіцієнтів наведених в таблиці, зокрема коефіцієнтів рентабельності, які взяті в якості вихідної факторної системи, дозволяє проводити факторний аналіз. Наприклад, коефіцієнт рентабельності вхідного грошового потоку за прибутком від продажів за допомогою подовження факторної системи можна перетворити в кінцеву чотирирохфакторну мультиплікативну модель:

$$P_{ГП} = \frac{\Pi}{ВГП} = \frac{\Pi}{ВР} \cdot \frac{ВР}{СА} \cdot \frac{ВА}{ЗГК} \cdot \frac{ЗГК}{ВГП}, \quad (6)$$

де $P_{ГП}$ – рентабельність грошових потоків, Π – прибуток, $ВГП$ – вхідні грошові потоки, $СА$ – сукупні активи, $ЗГК$ – залишки грошових коштів.

Таким чином при реалізації факторної системи (6) визначається кількісний вплив таких факторів як частки прибутку у грошових потоках, оборотності капіталу (активів), частки капіталу (активів) в залишку грошових коштів і частки залишку грошових коштів в загальному обсязі вхідного грошового потоку.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок. На нашу думку, проведення економіко-статистичного аналізу грошових коштів та потоків фірми за представленою методикою дозволить розкрити, кількісно виміряти причинно-наслідкові зв'язки між різними показниками, які всебічно описують діяльність підприємства, а залучення до аналізу факторного моделювання дозволить сформувати прогностні (планові) показники і визначити оптимальні величини грошових потоків підприємства за критерієм оптимізації ефективності функціонування за адекватного рівня фінансового ризику.

1. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. – К.: КНТЕУ, 2008. – 513 с. 2. Цал-Цалко Ю.С. Методологія статистичного аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання: дис. доктора екон. наук: 08.03.01 / Юзеф Сигізмундович Цал-Цалко. – К., 2005. – 504 с. 3. Шморгул Н.П., Головка І.В. Фінансовий аналіз. – К.: ЦНЛ, 2006. – 528 с. 4. Экономический анализ: Основы теории. Комплексный анализ хозяйственной деятельности организации / Под. ред. Н.В. Войтоловского, А.П. Калининой, И.И. Мазуровой. – М.: Высшее образование, 2005. – 509 с.

Надійшла до редколегії 09.12.09

Г. Голубнича, канд. екон. наук, доц.

РОЗКРИВАЄМІСТЬ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

Досліджено історичні етапи розвитку облікової інформації, що міститься у фінансовій звітності. Розглянуто розкриваємість облікової інформації як таку її сучасну якісну характеристику, яка дає можливість забезпечити прозорість діяльності на фінансовому ринку в умовах глобалізації бізнесу.

Historical stages of development of the accounting information which contains in the financial reporting are investigated. It is considered disclosing the accounting information as its such modern qualitative characteristic which creates possibility to provide an activity transparency in the financial and commodity markets in the conditions of globalisation.

Сучасний етап глобалізації бізнесу у порівнянні з 70 роками ІХХ століття набуває якісно нових змістових процесів, явищ та елементів, що дає можливість вивчати нові факти, розробляти концепції та теорії. Прикладом цьому слугує поступовий перехід до концепції обліково-аналітичного інформаційного забезпечення прозорості діяльності суб'єктів господарювання не тільки на фінансовому ринку, але й на товарному, ресурсному та ринку робочої сили. Тому дослідження механізму розкриття обліково-аналітичної інформації з позицій забезпечення прозорості діяльності є актуальним і своєчасним. В економічній літературі питання якості облікової інформації, що міститься у фінансовій звітності, розглядаються у наукових працях вітчизняних авторів: Білухи М. [1], Голова С. [2;3;8], Костюченко В. [3; 6], Пархоменка В. [8], Швеця В. [11].

Об'єктом дослідження є фінансова звітність та особливості якісних характеристик інформації, яку вона надає з метою забезпечення прозорості діяльності суб'єктів господарювання. Предмет дослідження – теоретичні та організаційні засади формування, надання і розкриття обліково-аналітичної інформації в умовах забезпечення прозорості діяльності суб'єкта на ринку. Мета дослідження полягає у вивченні сутності розкриваємість обліково-

аналітичної інформації як такої якісної її характеристики, яка забезпечує прозорість діяльності суб'єктів ринкових відносин та ринків взагалі. Методологічною основою дослідження є системний метод пізнання процесів відтворення обліково-аналітичної інформації та її практичного використання в управлінні. Науковими інструментами при цьому є загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз і синтез, єдність абстрактного і конкретного, статистичні методи, методи моделювання.

Формування сучасних якісних характеристик облікової інформації, що міститься у звітності підприємства, є результатом історичного розвитку, по-перше, самої звітності; по-друге, господарської діяльності та управління нею; по-третє, системи ринкових взаємозв'язків та відносин. Історія розвитку бухгалтерської звітності в цілому та особливо однієї з найважливіших її складових – фінансової звітності, дає можливість відстежити зміни інформаційної та часової її межі, виявити тенденції та закономірності у формуванні, наданні і розкритті інформації, а також зміни у відносинах між суб'єктами ринку інформаційних бухгалтерських послуг. Розкриваємість обліково-аналітичної інформації в умовах глобалізації бізнесу, про що свідчить практика, стає такою якісною характеристикою, яка має найбільший попит серед ко-

ристувачив, що об'єктивно пов'язано з потребами забезпечення прозорості їхньої діяльності також. Одночасно прозорість, з однієї сторони, стає важливою рисою характеру діяльності в ринковому середовищі у відповідних секторах економіки: корпоративному та державному; а з іншої – досліджується як економічна, соціальна, правова та етична категорія сучасної моделі організації діяльності суб'єктів ринку.

Для потреб однієї із секторів фінансового ринку – інвестиційного, розроблено концепцію взаємозв'язку розкриття інформації та прозорості ринку для забезпечення прийняття інвестиційних рішень. З прийняттям визнаних Міжнародною організацією Комісії з цінних паперів Стандартів розкриття інформації (IOSCO) та Директиви 2004/109/ЄЕС "Про гармонізацію вимог щодо прозорості стосовно інформації про емітентів, цінні папери яких допускаються до торгівлі на організованому ринку зі змінами до Директиви 2001/34/ЄЕС" набув широкого розповсюдження погляд на термін "розкриття інформації" як на принцип корпоративного управління, що забезпечує прозорість інвестиційного сектора фінансового ринку і одночасно підвищує ефективність функціонування усього фінансового ринку. У відповідності до вимог застосування принципу розкриття частини інформації, що надається користувачам, а саме обліково-аналітична, повинна формуватися за Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (МСБО) та Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). Одночасно, інформаційне забезпечення інвестиційних потреб користувачів обмежене показниками обліково-аналітичної інформації, які лише частково стосуються характеристик активів (інформація про довгострокові та оборотні активи); зобов'язань (довгострокових та поточних); чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); чистого прибутку та його розподілу. Відмічені показники формуються в межах локальної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства у відповідності з концепцією капіталу у фінансовій формі та концепції збереження фінансового капіталу. Фінансові показники вимагається доповнювати показниками продуктивності (у відповідності до концепції капіталу у фізичній формі та концепції збереження капіталу у фізичній формі). Тобто, вже тільки обмеження кількості показників створює ризики нерозкриття обліково-аналітичної інформації, тому що обліково-аналітична інформація являє собою систему, яку необхідно розкривати теж на засадах системності. Визначені вище Директиви та стандарти корпоративного управління вимагають забезпечення розкриття інформації про діяльність підприємства всією системою управління ним, тобто крім локальною системою бухгалтерського обліку та фінансової звітності, також локальною системою внутрішнього контролю і аудиту, локальною системою економічного аналізу діяльності підприємства, локальною системою планування та бюджетування, які використовують практично весь обсяг сформованої на підприємстві обліково-аналітичної інформації. Тому з позиції розгляду обліково-аналітичної інформації як інформаційного базису забезпечення потреб і інтересів інвесторів та прозорості на інвестиційному (а також інших ринках), можна було б пропонувати застосовувати таку комплексну якісну її характеристику, як розкриваємість інформації.

Складність теоретичних досліджень та практичного запровадження прозорості на фінансовому та інших ринках обумовлюють необхідність дослідження історичного досвіду впровадження обліково-аналітичної інформаційного забезпечення прозорості та аналізу сучасного стану прозорості діяльності на українському ринку.

Історія створення та функціонування міжнародних фінансових та обліково-аналітичних інформаційних систем для забезпечення прийняття управлінських рішень та прозорої ринкової діяльності свідчить, що за останні три десятиріччя відбулися важливі події, які мають значення і для інформаційного забезпечення національних компаній. Прийняття Четвертої Директиви Ради 78/660/ЄЕС від 25 липня 1978 року стало історичним відправним пунктом для подальшого запровадження однакових правових вимог щодо обсягу фінансової інформації, яка оприлюднюється конкуруючими підприємствами, при цьому така інформація має надавати "правдивий і справедливий погляд на активи та пасиви товариства, його фінансове становище та прибуток або збиток.." [10, 381]. Між тим, на відміну від нашого законодавчо-нормативного забезпечення корпоративної діяльності та відповідної їй системи бухгалтерського обліку і фінансової звітності, Четвертою Директивою визнано, що окремі види компаній (наприклад, страхові) на свій розсуд можуть не застосовувати форми балансу та звіту про прибутки та збитки, встановлені Директивою, до подальшого узгодження цього питання [10, 382]. Прийняте рішення було оправдане практичною. Дійсно, форма, найменування і термінологія розділів і статей балансу та звіту про прибутки та збитки нефінансових корпорацій та фінансових корпорацій, в першу чергу страхових компаній і банків, повинні мати специфічні ознаки та бути максимально приближеними до базових категорій відповідних історичних моделей фінансового ринку.

Окремим історичним етапом розвитку фінансової звітності можна вважати прийняття і впровадження порядку формування та складу фінансової звітності фінансових корпорацій (страхових компаній) відповідно до Директиви Ради 91/674/ЄЕС від 19 грудня 1991 року про річну звітність і консолідовану звітність страхових підприємств [4]. Статтею 6 Директиви рекомендовано запровадити тільки один із двох форматів балансу – спеціальну горизонтальну модель балансу (звіту про фінансовий стан підприємства) страхової компанії, а статтею 34 цієї Директиви – спеціальну модель звіту про прибутки і збитки страхової компанії. Тим самим, досягається еквівалентність інформації про фінансовий стан компанії специфічного виду діяльності, зокрема, страхової компанії, відповідно інформації, яка надається за принципами та правилами Четвертої Директиви Ради 78/660/ЄЕС. І якщо, наприклад, українським страховим компаніям запропоновано тільки у другому розділі пасиву балансу відобразити специфічну для своєї діяльності інформацію, то відповідно до Директив спеціалізація фінансової звітності страхових компаній суттєва. Таким чином, практика "заставляє" страхові компанії самотужки модернізувати в першу чергу форму балансу, але повного розв'язання проблем це не забезпечує. Досвід зарубіжних фінансових корпорацій показав, що результатом формування та надання спеціальної інформації про фінансовий стан фінансової корпорації (наприклад, страхової компанії) у балансі відповідної структури та змісту є забезпечення її достовірності, зрозумілості і зіставності, а у сукупності – розкриваємість інформації, що у свою чергу, підвищує прозорість діяльності компанії. Також необхідно зауважити, що і формування та надання якісної аналітичної інформації для прийняття рішень є адекватними до вимог формування і надання якісної облікової інформації у балансі. Тому залишається проблематичним з позиції якості аналітичної інформації використання для методик аналізу діяльності українських компаній методик, розроблених для аналізу спеціальних форм балансу фінансових корпорацій, адекватних вимогам Дирек-

тив ЄЕС. Виходячи з цього, для забезпечення достовірності, правдивості, зіставності аналітичної інформації, тобто її розкриваємості щодо фінансового стану українських компаній необхідно виконати процедури трансформції інформації відповідних статей та розділів балансу з метою досягнення певного рівня її еквівалентності тій інформації, яка сформована відповідно до вимог Директив ЄЕС та міжнародних стандартів. Практика показує, що більш якісну обліково-аналітичну інформацію можна отримати тільки застосовуючи спеціальні адекватні міжнародній практиці локальні обліково-аналітичні системи фінансового обліку та фінансової звітності. Така еквівалентність вимог до формування інформації дає можливість забезпечити її розкриваємість.

Приклад впровадження спеціального міжнародного стандарту фінансової звітності для страхових компаній IFRS 4 "Договори страхування" став значним історичним етапом набуття досвіду з формування та впровадження міжнародної обліково-аналітичної інформаційної системи забезпечення прозорості діяльності на ринку страхових послуг. Між тим, як зазначають міжнародні експерти, цей стандарт мав багато суттєвих недоліків, які треба було виправляти за рахунок коштів компаній, причому розміри останніх були достатньо великими. Такий приклад надання та розкриття облікової інформації у звітності страхових компаній свідчить про необхідність застосування нових кардинальних заходів щодо покращення обліково-аналітичного інформаційного забезпечення користувачів на відповідному ринку. Тому, починаючи з 2007 року впроваджується практика розробки системи стандартів фінансової звітності для страхових компаній з метою забезпечення прозорості діяльності та заподіяти великим фінансовим втратам від надання користувачам неадекватної обліково-аналітичної інформації про фінансовий стан та прибутки і збитки страхових компаній. Міжнародний досвід свідчить про те, що важливим чинником подальшого розвитку існуючої системи взаємовідносин на ринку та забезпечення ефективної діяльності компаній залишається якісна обліково-аналітична інформація, якою користуються юридичні та фізичні особи для прийняття економічних (управлінських, ділових, інвестиційних, бізнес- та інших) рішень. Одночасно, прозорість діяльності на ринку та якість обліково-аналітичної інформації вимагають постійного удосконалення процесів стандартизації, гармонізації та уніфікації. Так, оприлюднення у травні 2007 року радою з Міжнародних стандартів фінансової звітності (IASB) дискусійного проекту з стандартів звітності для страхових компаній "Preliminary views on insurance contracts" та його подальше обговорення є свідченням становлення нового етапу стандартизації та уніфікації обліково-аналітичного забезпечення прозорості на фінансовому ринку у цілому, оскільки діяльність страхових компаній тісно переплітається з діяльністю банків та інших фінансових корпорацій [12].

Факти необхідності розробки специфічних систем фінансової звітності фінансових корпорацій вказують на те, що існує потреба не тільки у специфічних формах фінансової звітності: звіту про фінансовий стан або про фінансову позицію на фінансовому ринку, звіту про прибутки та збитки або про сукупний фінансовий дохід, звіту про рух грошових коштів або грошових засобів, але й у специфічних системах формування, надання та розкриття інформації у цих звітах, тобто і специфічних системах обліку у корпоративному секторі економіки. Можна вважати, що прийняття стандартів звітності для страхових компаній стане прикладом кардинальної зміни моделі обліково-аналітичного інформаційного забезпе-

чення на національному фінансовому ринку, підвищуючи рівень прозорості діяльності самих суб'єктів ринку.

Досліджуючи принципи, шляхи, форми та результативність розкриття обліково-аналітичної інформації, можна визначити наступні елементи механізму розкриття інформації: інструментарій забезпечення розкриття інформації на етапі формування інформації; інструментарій забезпечення розкриття інформації на етапі надання інформації; інструментарій забезпечення розкриття інформації на етапі прийняття рішень. Якісні характеристики, що забезпечуються інструментарієм розкриття інформації на етапі формування інформації: зрозумілість; доречність (у тому числі суттєвість); достовірність (привалювання сутності над формою, нейтральність, обачність, повнота); зіставність [7]. Якісні характеристики, що забезпечуються інструментарієм розкриття інформації на етапі надання інформації: річна, піврічна і оперативна обліково-аналітична інформація. Якісні характеристики, що забезпечуються інструментарієм розкриття інформації на етапі прийняття рішень: доречність, точність, надійність, зіставність, зрозумілість, кратка форма, своєчасність, неупередженість, не повинна приводити до негативних наслідків [7]. Якість обліково-аналітичної інформації має реальне практичне значення у тому випадку, якщо користувачі отримують від її розкриття та подальшого використання економічні, соціальні, екологічні вигоди.

Розгляд проекту розробки стандартів фінансової звітності для страхових компаній дає приклад шляхів прискорення процесів стандартизації і уніфікації як на світовому ринку страхових послуг, на світовому фінансовому ринку у цілому так і на ринку товарів. Поняття розкриваємості інформації та забезпечення прозорості діяльності стали базовими положеннями концепції створення внутрішнього ринку товарів в межах ЄС. За прогнозами внутрішній європейський ринок буде обслуговувати більш ніж 500 млн. споживачів з 27 країн-членів ЄС [13]. Однією з головних проблем його формування є законодавче забезпечення становлення та розвитку європейської системи бухгалтерського обліку і аудиту, причому велика увага приділяється обліку, звітності і аудиту малих та середніх підприємств. З позицій розвитку внутрішнього ринку товарів і послуг якісно нова європейська система бухгалтерського обліку і звітності та аудит повинні забезпечити високу якість корпоративного управління з одночасним зниженням адміністративних витрат [13]. Механізм реалізації з позицій законодавчого забезпечення включає удосконалення існуючих та розробку і введення в практику нових законодавчих вимог щодо корпоративного управління, європейської системи бухгалтерського обліку та аудиту. Нова парадигма європейської системи бухгалтерського обліку і фінансової звітності, яка вже впроваджується у стандарти та практику бухгалтерської діяльності, заснована на засадах глобалізації, гармонізації, конвергенції та стандартизації, і базується не на правилах, а на принципах ("principle-based approach"). Ці ж принципи повинні бути відповідними принципам організації та функціонування внутрішнього ринку товарів. Так, до останніх відносяться кількісна відповідність (пропорційність), якісна відповідність та підпорядкованість в прийнятті рішень та управлінні у цілому. Тобто, пропорційність та підпорядкованість (якісна відповідність) системи бухгалтерського обліку і звітності, аудиту і прийняття рішень забезпечують прозорість діяльності на ринку товарів. Становлення пропорційності на ринку товарів і послуг, по-перше, є результатом розкриваємості інформації; по-друге, умовою прозорості діяльності.

Таким чином, в умовах глобалізації бізнесової діяльності розкриваємість інформації та прозорість діяльності, як свідчить практика, мають окремі конкретні форми та механізми впровадження залежно від типу ринку, в межах якого здійснюється діяльність суб'єктів. В першу чергу, це прозорість діяльності на фінансовому ринку; по-друге, прозорість діяльності на товарних ринках (ринках товарів, продукції, послуг, робот, ресурсів матеріальних і нематеріальних, інформаційних послуг); по-третє, прозорість діяльності на ринку робочої сили. Причому, такі ринки різні за структурою та масштабами. Проведене дослідження також дає змогу надати пропозиції щодо формування та поетапного реформування національної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності шляхом впровадження на національному рівні окремо функціонуючих систем бухгалтерського обліку та фінансової звітності фінансових і нефінансових корпорацій. Це дасть можливість суттєво покращити обліково-аналітичне інформаційне забезпечення діяльності компаній на українському внутрішньому ринку відповідно до вимог перехідного періоду від механізму впровадження МСБО та МСФЗ до механізму впровадження локальних систем бухгалтерського обліку та фінансової звітності, адекватних вимогам міжнародних стандартів з одночасною уніфікацією термінологічного забезпечення якості обліково-аналітичної та фінансової інформації.

1. Білуха М. Теорія бухгалтерського обліку – Київ, 2000р. 2. Голов С. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку/ Голов С.Ф. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – с. 522. 3. Голов С., Костюченко В. Бухгалтерський учет и финансовая отчетность по международным стандартам. – 2-е изд. – К.: Фактор, 2008. – с. 1008.
4. Директива Європейського Парламенту та Ради 2003/51/ЄС від 18 червня 2003 року про внесення змін до Директив 78/660/ЄС, 83/349/ЄС, 86/635/ЄС та 91/674/ЄС про річну звітність і консолідовану звітність певних видів товариств, банків та інших фінансових установ та страхових підприємств// Регулювання у сфері бухгалтерського обліку та аудиту в ЄС та перспективи адаптації законодавства України / Величко О., Голов С., Пархоменко В. та ін. – К., 2005.
5. Директива "Про гармонізацію вимог щодо прозорості стосовно інформації про емітентів, цінні папери яких допускаються до торгівлі на організованому ринку зі змінами до Директиви 2001/34/ЕС" (2004/109/ЄС).
6. Костюченко В. Облік і аналіз діяльності групи підприємств як єдиної економічної одиниці. – К.: Центр учбової літератури. – 2007. – с. 504.
7. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку // За матеріалами сайту www.mifflp.gov.ua
8. Положенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку "Про розкриття інформації емітентами цінних паперів" (рішення від 19 грудня 2006 р. № 1591) // За матеріалами сайту www.mifflp.gov.ua
9. Регулювання у сфері бухгалтерського обліку та аудиту в ЄС та перспективи адаптації законодавства України / Величко О., Голов С., Пархоменко В. та ін. – К., 2005.
10. Четверта Директива Ради 78/660/ЄС від 25 липня 1978 року, що базується на п. (3) (g) статті 54 Договору про річну звітність окремих видів товариств OBL 222. 14.08.1978 С1. // Регулювання у сфері бухгалтерського обліку та аудиту в ЄС та перспективи адаптації законодавства України / Величко О., Голов С., Пархоменко В. та ін. – К., 2005.- с.381-410.
11. Швець В. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – с.535.
12. За матеріалами сайту www.iasb.org
13. За матеріалами сайту www.europe.org.ua

Надійшла до редколегії 24.02.10

О. Горобець, асп.

СТАТИСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВІДТВОРЕННЯМ НАСЕЛЕННЯ В РЕГІОНІ

У статті запропонована система статистичного забезпечення управління відтворенням населенням в регіоні, що дає можливість прийняття виважених рішень та підвищує їх ефективність. Здійснено поглиблений статистичний аналіз демографічної ситуації в Криму за період 1970 – 2008 рр. з використанням інтегрального показника, побудованого на основі вдосконаленої системи статистичних показників.

In the article the system of the statistical providing of management reproduction of population is offered in a region, which enables acceptance of the weighed decisions and promotes their efficiency. The deep statistical analysis of demographic situation is conducted in Crimea for period 1970 – 2008 with the use of integral index, built on the basis of the improved system of statistical indexes.

Протягом останніх років чисельність населення як України. Так і Автономної республіки Крим стрімко зменшується. Різко знизилась народжуваність, зросла смертність, зокрема смертність людей працездатного віку. Це спричинило випереджаюче скорочення працездатного населення, небезпечне зменшення трудового і демографічного потенціалу. Оцінка відтворення населення дає можливість вивчити ці проблеми та за допомогою статистичного інструментарію встановити основні фактори, що є причиною зниження народжуваності та зростання смертності, а також міграційних процесів.

Механізм управління розвитком демографічних процесів та визначення напрямів подолання демографічної кризи розкривається в наукових працях таких вчених: І.К. Бистрякова, Л.А. Бичікової, С.С. Ветрової, А.Г. Вишневського, О.А. Вишневської, О.А. Грішнєвої, В.Я. Гуменюка, Г.Ю. Міщука, З.С. Варналія, Ю.І. Єханурова, А.Я. Кваші, А.М. Колота, І.О. Курила, В.О. Мандибури, С.І. Пирожкова, В.П. Піскунова, Л.М. Черенька, А.І. Семенченка, Л.М. Стельмаха.

Основною задачею статті є побудова синтезованого узагальненого (інтегрального) показника демографічної ситуації з метою здійснення розрахунків оцінки демографічної ситуації в Автономній Республіці Крим та проведення факторного аналізу в площині практичних рекомендацій для прийняття зважених управлінських рішень.

Система статистичних показників є основним змістом статистичного підходу до вдосконалення оцінюван-

ня відтворення населення в управлінні соціально – економічним розвитком регіону. Управлінська функція статистичних показників полягає в тому, що вони є важливим елементом процесу управління на всіх його рівнях. З розвитком ринкових відносин ця роль статистичних показників зростає. Тому є необхідність побудови синтезованого інтегрального показника демографічної ситуації на основі обраних статистичних показників, який має свої окремі значення для кожного року дослідження, з метою здійснення оцінки реальної демографічної ситуації в Автономній Республіці Крим для прийняття управлінських рішень.

При розрахунку в була використана система показників за період 1970 – 2008 рр. В якості типу вихідних даних була взята кореляційна матриця. Розрахунок інтегрального показника демографічної ситуації проведено з допомогою методик розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку [1] та розрахунку рівня економічної безпеки України [2].

У зв'язку з тим, що різні аспекти демографічного розвитку мають різне значення для визначення місця регіону на українському просторі, невід'ємною складовою методики є визначення ваг за факторними навантаженнями. За результатами визначення інтегрального показника демографічної ситуації факторне навантаження можна розділити на три групи факторів:

1 група (велике пряме навантаження): сільське населення в загальній чисельності наявного населення,